

Mál nr. 185/2019**M og
V vegna málskostnaðartryggingar****Ágreiningur um bótaskyldu úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar.****Gögn.**

Málskot mótttekið 21.05.2019 ásamt fylgiskjali.

Bréf M mótttekið 19.06.2019.

Bréf V dags. 01.07.2019 ásamt fylgiskjali.

Viðbótarathugasemdir M, dags. 06.08.2019.

Málsatvik.

Mál þetta á sér nokkra forsögu sem óhjákvæmilegt er að rekja í stuttu máli. Með úrskurði sínum í máli 237/2014, sem kveðinn var upp hinn 9. september 2014 hafnaði úrskurðarnefnd í váttryggingamálum kröfu M um bætur úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar hans hjá V, en M hugðist þá höfða mál til viðurkenningar á eignarrétti sínum að tiltekinni fasteign. Var kröfu hans hafnað á þeim grundvelli að samkvæmt skilmálum viðkomandi váttryggingar tæki hún ekki til málskostnaðar í dómsmálum sem varða váttryggðan sem eiganda fasteignar.

Telur M sig hafa orðið fyrir tjóni vegna þessa úrskurðar og hyggst höfða mál á hendur úrskurðarnefnd í váttryggingamálum. Hefur M krafist greiðslu úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar sinnar hjá V vegna þess. Ágreiningur vegna þeirrar kröfu hefur jafnframt komið til kasta nefndarinnar sem vísaði málinu frá með úrskurði í máli nr. 5/2018 sem kveðinn var upp hinn 6. mars 2018, en M hefur jafnframt farið fram á endurupptöku þess máls.

V synjaði þeirri kröfu M sem til umfjöllunar er hér með bréfi dags. 17. apríl 2019 á grundvelli þess að úrskurðarnefnd í váttryggingamálum yrði ekki talin hafa slíka stöðu að lögum að hún gæti borið skyldur eða átt réttindi að landslögum og átt þannig aðild að dómsmáli. Því væri skilyrði skilmála umræddrar váttryggingar um að um einkamál sem gæti komið til úrlausnar dómstóla hér á landi væri að ræða ekki uppfyllt.

M fellir sig ekki við þessa afstöðu V og telur að það sé í verkahring dómstóla einna, en ekki váttryggingafélags að hafa lokaorð og ákvörðunarvald um túlkun laga. Að taka afstöðu til þess hvort umræddur ágreiningur eigi undir dómstóla sé á valdi dómstóla einna. Þar sem það sé ekki í verkahring V að ákveða meiningu laga, heldur sé slíkt hlutverk dómstóla, sé ekki um annað að ræða en að fallast á kröfu hans um bætur úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar hans.

Fyrir nefndinni gerir M kröfur í nokkrum liðum og eru þær eftirfarandi:

Að úrskurðarnefnd í váttryggingamálum fallist á það með málskotsaðila að V hafi ekki mátt synja kröfu (beiðni) málskotsaðila á grundvelli þess sem greinir í framangreindu synjunarbréfi félagsins til málskotsaðila, dags. 17. apríl sl. og að félaginu beri af þeirri sömu ástæðu að verða við kröfu málskotsaðila um að félagið samþykki gagnvart honum bótaskyldu úr hlutaðeigandi tryggingu hans hjá félaginu.

Að úrskurðarnefnd í váttryggingamálum úrskurði, en til vara gefi það álit, að tjón (kostnaður) sem málskotsaðili kann að verða fyrir vegna málskostnaðar við rekstur hér hlutaðeigandi dómsmáls gegn úrskurðarnefnd í váttryggingamálum, sé bótaskyld úr málskostnaðartryggingu hans hjá V að því marki sem skilmálar þeirrar tryggingar heimila.

Að úrskurðarnefnd í váttryggingamálum úrskurði en til vara álykti, að V beri að greiða kvartanda sanngjarna fjárhæð, að mati nefndarinnar, vegna vinnu og kostnaðar hans við að hafa uppi kærðu þessa.

Í bréfi sínu til nefndarinnar áréttar V afstöðu sína með sömu rökum og þegar höfðu komið fram í bréfi félagsins til M, dags. 17. apríl 2017. Það er að ekki væri um að ræða einkamál sem gæti komið til úrlausnar héraðsdóms eða Hæstaréttar hér á landi, sbr. gr. 25.1 þeirra skilmála sem um váttrygginguna

gilda, enda hafi úrskurðarnefnd í váttryggingarmálum ekki slíka stöðu að lögum að hún geti borið skyldur eða átt aðild að dómsmáli. Í skilmálum váttryggingarinnar sé að finna þau skilyrði sem þurfi að vera uppfyllt svo bótaskylda sé til staðar. Það sé félagsins að meta hvort svo sé, en á hinn bóginn geti M borið höfnun félagsins undir úrskurðarnefnd í váttryggingarmálum kjósi hann að gera svo.

Í viðbótarathugasemdum sínum vísar M rökstuðningi V á bug en vísar að öðru leyti til þess sem fram kemur í málskoti.

Álit.

Þar sem krafa M í málskoti er byggð á nokkuð öðrum grunni en krafa hans í máli 5/2018 þykir tækt að taka hana til sjálfstæðrar úrlausnar, þrátt fyrir að í grunninn sé um sama ágreining að ræða, þ.e. í báðum tilfellum er um að ræða kröfu um bætur úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar M vegna fyrirhugaðrar málsóknar gegn úrskurðarnefnd í váttryggingarmálum.

Í tengslum við málskot sitt gerði M ákveðna fyrirvara og athugasemdir við ætlaða gagnaöflun nefndarinnar. Í því ljósi er rétt að áréttu að nefndin hefur hvorki uppi ábendingar né leiðbeiningar til váttryggingafélaga í tengslum við gagnaöflun þeirra eða málatilbúnað fyrir nefndinni. Gagnasöfnun fyrir nefndinni fer eftir 6. gr. samþykktu hennar, sbr. auglýsingu í B-deild Stjórnartíðinda nr. 1090/2005. Þar kemur m.a. fram að váttryggingafélagi skuli gefinn kostur á að koma gögnum og sjónarmiðum á framfæri enda hlýtur það að vera forsenda fyrir afgreiðslu mála að báðir aðilar komi að sínum sjónarmiðum. Um leiðbeiningar nefndarinnar til váttryggingafélaga í tengslum við málatilbúnað þeirra er ekki að ræða.

Ágreiningur þessa máls snýr í grundvallaratriðum að því hvort V hafi verið heimilt að hafna kröfu M um bætur úr málskostnaðarlið fjölskyldutryggingar hans hjá V á grundvelli þess að ágreiningur hans við úrskurðarnefnd í váttryggingarmálum gæti ekki sætt meðferð dómstóla hér á landi.

Í því samhengi er rétt að áréttu að váttryggingafélögum er heimilt að setja skilmála um váttryggingar sínar og setja takmarkanir á bótasvið þeirra, svo fremi að það sé gert í samræmi við lög og reglur sem um starfsemina gilda. Í 25.1 gr. skilmála umræddrar váttryggingar kemur fram að váttryggingin bæti málskostnað sem snertir váttryggðan sem einstakling og getur komið til úrlausnar héraðsdóms eða Hæstaréttar hér á landi. Á þessu ákvæði byggir höfnun V á kröfu M en ekki verður fallist á að V sé óheimilt að takmarka bótasvið málskostnaðartryggingar við þau mál sem mögulegt er að reka fyrir hérlandum dómstólum. Kemur þá til skoðunar hvort ágreiningur M við úrskurðarnefndina geti komið til úrlausnar dómstóla hér á landi og þar með hvort skilyrði ákvæðisins séu uppfyllt.

Í 1. mgr. 16. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991 er kveðið á um að aðili dómsmáls geti hver sá verið, einstaklingur, félag eða stofnun, sem getur átt réttindi eða borið skyldur að landslögum. Í þessu ákvæði felst að aðrir en einstaklingar geta notið réttþæfis og verið aðilar dómsmála að uppfylltum ákveðnum skilyrðum. Ljóst er að þetta ákvæði hefur oft valdið vafa í framkvæmd og ekki verður sett fram nein einföld regla um inntak þess. Því verður að taka undir með M varðandi það að það sé dómstóla að skera úr um það hvort staða úrskurðarnefndar í váttryggingarmálum sé slík að hún geti átt aðild að dómsmáli. Sé svo ekki má enda gera ráð fyrir að aðildarskortur leiði til sýknu fyrir dómi, eða frávísunar með eða án kröfu. Verður því fallist á það með M að V hafi ekki verið rétt að hafna kröfu hans með vísan til þess að nefndin geti ekki átt aðild að dómsmáli. Með þessu er þó ekki tekin afstaða til þess hver staða nefndarinnar sé í þessu tilliti, enda eins og áður segir, dómstóla að kveða úr með það.

Ekki þykir þó rétt að túlka inntak 25.1 gr. umræddra skilmála svo þröngt að það taki aðeins til spurninga um það hvort aðildarhæfi sé til staðar. Þannig er það jafnframt skilyrði málshöfðunar að aðilar hafi lögvarða hagsmuni af úrlausn málsins, og í 25.13 gr. viðeigandi váttryggingarskilmála er tekið fram að váttryggingin bæti ekki málskostnað ef ekki eru fyrir hendi réttmætir hagsmunir af því að fá dóm í málinu.

Úrskurðir nefndarinnar, sem hefur engra sjálfstæðra hagsmuna að gæta utan þess að úrskurða í samræmi við samþykktir sínar, eru hvorki bindandi né aðfararhæfir og því getur málskotsaðili ávallt skotið ágreiningi til dómstóla jafnvel þó nefndin hafi úrskurðað um hann. Sama gildir um váttryggingafélög að uppfylltum ákveðnum skilyrðum, sbr. 4. mgr. 7. gr. samþykktu nefndarinnar.

Þannig er aðilum fært að leita til dómstóla, en ágreiningur fyrir dómi er þá milli málskotsaðila og viðkomandi váttryggingarfélag og snýst um upphaflegan ágreining þeirra en ekki niðurstöðu úrskurðarnefndar sem slíka, enda er hún eins og áður sagði ekki bindandi og því ekki þörf á að fá henni hnekkt fyrir dómstólum. Því er vandséð að úrskurður nefndarinnar, á hvern veg sem hann er, geti í sjálfu sér valdið málskotsaðila tjóni og er vandséð hvernig byggt yrði á því fyrir dómi. Uppruna þessa máls má rekja til þess að V hafnaði kröfu M um greiðslu úr málsskotstryggingarlið fjölskyldutryggingar hans þegar hann hugðist höfða mál til staðfestingar eignarhaldi sínu á fasteign. Að uppfylltum öðrum skilyrðum reglna einkamálaréttarfars hefði M samkvæmt framansögðu verið fært að leggja þann ágreining sinn við váttryggingafélagið fyrir dómstóla með venjubundnum hætti. Verður því ekki séð að úrskurðarnefnd í váttryggingamálum hafi neina sjálfstæða hagsmuni í tengslum við slíkan málarekstur. Á grundvelli þessa verður ekki séð að fyrir hendi séu réttmætir hagsmunir fyrir M til að fá dóm í máli gegn úrskurðarnefndinni. Jafnframt verður að telja að efnislega mundi úrlausn slíks ágreining í raun varða ágreining váttryggðs við váttryggingafélagið en ekki nefndina sem slíka, enda eins og áður segir vandséð hverjir hagsmunir hennar væru. Rétt er að taka fram að ágreiningur váttryggðs við félagið fellur ekki undir bótaskyldu umræddrar váttryggingar, sbr. gr. 25.14 í skilmálum hennar.

Á grundvelli þess að ýmislegt varðandi fyrirhugaðan málarekstur M gegn úrskurðarnefndinni er óljóst, sbr. framangreint, verður því að telja að V hafi, með heildstæðu mati á atvikum, verið rétt að hafna kröfu hans.

Hvað varðar þriðja kröfulið M, þ.e. um greiðslu málskostnaðar fyrir nefndinni, er það svo að samkvæmt 1. og 2. mgr. 3. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd í váttryggingamálum úrskurðar nefndin um ágreining varðandi bótaskyldu, þ.m.t. sök og sakarskiptingu, milli málskotsaðila og váttryggingafélags sem hefur starfsleyfi hér á landi. Jafnframt úrskurðar nefndin um ágreining, sem varðar ákvæði laga nr. 30/2004 um váttryggingarsamninga. Að auki úrskurðar nefndin um bótafjárhæðir að fengnu sérstöku samþykki allra málskotsaðila. Önnur ágreiningsmál milli málskotsaðila og váttryggingafélags en hér hafa verið talin upp falla utan starfssviðs nefndarinnar, þ.á m. krafa M um að nefndin úrskurði um greiðslu til hans vegna kostnaðar hans við málskot til nefndarinnar. Er þeirri kröfu M því vísað frá nefndinni, sbr. 3. mgr. 3. gr. samþykktanna.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á bótum úr réttaraðstoðartryggingu heimilistryggingar sinnar hjá V. Kröfu M um að úrskurðað verði um greiðslu vegna kostnaðar við málskotið er vísað frá.

Reykjavík 10. september 2019

Sóley Ragnarsdóttir lögfr.

Guðmundur Stefán Martinsson lögfr.

Hildigunnur Hafsteinsdóttir lögfr.